

Štev. 11

Leto 9

Izhaja dvakrat na mesec
Naročnina četrtletno 12 dinarjev

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Miklošičeva c. (palača Del. zbornice), kamor naj se tudi pošiljajo rokopisi.

NEODVISNO GLASILO ŽELEZNIČARJEV, UPOKOJENCEV IN TRANSPORTNEGA OSOBLJA

Prvo, kar je potrebno

Mi, namreč Jugoslavija, smo agrarna država. V agrarnih državah ne more in ne sme manjkati kruha. Tako bi mislil človek, ki mu kultura še ni pokvarila zdrave misli. Toda pri nas vidimo in čutimo, da razsaja večja in večja beda predvsem med kmetiškimi narodom in delavstvom, širi se pa že občutno tudi med obrtništvom in srednjim meščanskim slojem.

Krivično bi bilo, če bi trdili, da so krive naraščanja bede samo notranje, to je, domače razmere.

Na slabe razmere vplivajo vsakakor tudi mednarodne kapitalistične mahinacije,

ki jih mi pri najboljši volji ne moremo izpremeniti. To so kapitalistične mahinacije kot vojna posledica (dolgovi) in pa kapitalistična industrijska oziroma investicijska politika. Omenimo naj najprej to. Po vojni se naseljuje v državi tuja industrija, ki uvaža stroje (stare seveda) ter jih porablja kot obratni kapital jugoslovanski bančni denar. Tako bogato obrestuje jugoslovanski denar tuje stare stroje. To velja skoraj za vso novejšo industrijo in deloma tudi za ono, ki je sedaj v krizi.

Na tak način se vrši eksploatacija v največji meri, zaradi česar pada tudi življenjski standard v celi državi. Bakreni rudnik v Boru je prinesel pet milijard dobička v enem letu. Dobitek je šel večinoma v tuje roke.

Z ozirom na to je neobhodno potrebno, da se gospodarska in mezna politika temeljito revidira. Naš bančni kapital je pital doslej samo tuje kapitaliste. Sedaj, ko stara šara deloma počiva, ni denarja za drugo gospodarstvo. Tuji kapitalisti niso izgubili nič drugega, kakor obrestovanje starih strojev, dočim tu ni obratnega kapitala in ne konzuma, ker je vse izčrpano in so davčne potrebe postale tako velike, da jih obstoječe gospodarstvo le težko in celo nezadostno krije.

Povsem naravno je, da vsled teh razmer pritiska vse na zniževanje plač na eni strani, na drugi strani pa producirati in posestniki še bolj navijajo cene. Tako se vrši eksploatacija tudi s te strani.

S to politiko torej ne bomo nikamor prišli, ker umira gospodarstvo zaradi propadanja konzumenta. Doma imamo dovolj pridelkov. Malo tujega blaga potrebujemo. Toda, kdo naj kupuje to blago?

Za življenje potrebuje oseba, recimo, 1600 Din na mesec,

zasluži pa samec, družinski oče, 600, 700 in morda še nekaj več na mesec. Polovico blaga, ki ga konzument potrebuje, ne more nihče kupiti, nihče porabiti, ker nima sredstev zanje.

Blago se pa prideluje in producira zato, da ga konzumenti porabijo, da se gospodarstvo razvija. Tu se pa gospodarstvo ne more poživeti. Sto in sto vijakov izčrpa še tiste gospodarske sile, ki so tukaj.

Predvsem je torej potrebno dvoje.

Prvič, tuja industrija, ki obratuje pri nas, mora investirati svoj kapital v podjetjih, ne le iz našega delavstva in konzumentov izmožgane groše; drugič, pri nas se mora ustanoviti zadostni mezni eksistenčni minimum, ki bo zadostno dvignil kupno silo ne le delavstva, ampak konzumentov sploh.

Razumljivo je tudi, da se mora obenem preprečiti tudi vsakršno oderuštvo delavcev in konzumentov, ki danes še vedno bujno cvete. V ta namen je potrebna

kontrola nad produkcijo, industrijo, zlasti pa nad karteli,

ki so, kakor pravi znani kapitalist Bata, oderuhi konzumentov. Tudi pri nas imamo takih zgledov več.

Potrebno je notranje ozdravljenje razmer med konzumenti in producenti. To je temelj, na katerem se mora pričeti težka operacija.

Skoraj enako važna je pa tudi zunanja trgovinska politika.

Tu mora nastopiti prostost prometa. Odpraviti je treba zaščitne carine, ki se stekajo v malho kartelov in velikih kapitalistov.

Politika miru in sodelovanja s sosedi je vstanu premagati tudi to težkočo.

Kapitalistična barijera »meja« je eno najtežjih vprašanj v zunanji politiki. Toda tudi to se bo moralo zločiti, če hočemo izboljšati razmere.

Še vedno nepravilno vračunavanje dnevničarske službe za penzijo

Opetovano smo že pisali in opozarjali na nepravilen postopek železniške uprave, ki noče slediti intencijam razzsodb državnega sveta in določbi zakona o drž. prom. ošobju glede vračunanja let za odmero penzije.

S ponovno razzsodbo splošne seje drž. sveta je postal položaj še bolj jaseen in upravičeno pričakujejo vsi železničarji, da bo končno veljavno generalna direkcija anulirala svoje odloke G. D. br. 33.099-32 in 33.287-33 ter v smislu razzsodb državnega sveta odredila, da se delavska služba pod pogoji zakona priznava za penzijo.

Ce analiziramo določbe zakona iz leta 1931 v zvezi s prejšnjimi predpisi, uvidimo, da imamo sedaj na železnici v pogledu odmere penzije več vrst železničarjev.

A) Prva vrsta železničarjev so oni, ki so bili nastavljeni pred 1. septembrom 1923 leta ter nato prevedeni na zakon iz leta 1923. To ošobe ima pravico do vračunanja vseh let železniške službe za odmero penzije in sicer na podlagi določbe starega zakona iz leta 1923, člen 123, drugi odstavek ter določbe člena 258, t. 3 zakona iz leta 1931. Zakon iz leta 1923 je določal vračunavanje vseh let neprekinjene službe na železnici v svojstvu dnevničarja — stalnega delavca za penzijo ter predvideva isto tudi § 258 zakona iz leta 1931. Isto stališče je zavzel tudi državni svet, ki je razveljavil vsa rešenja, kjer je uprava računala za penzijo samo nastavljena leta. Vsled odpornosti uprave pa je šel dalje in je dal tudi tolmačenje, kaj se najmanj mora smatrati za dnevničarsko službo in je določil, da se najmanj mora vračunati ves čas, kar je plačeval prispevke za prejšnje provizijske zavode.

Z novo razzsodbo pa se je postavil drž. svet še na širše stališče, ko je z rešenjem br. 3125-34 od 30. januarja 1934 tolmačil, da je odredba čl. 123, drugi odstavek zakona iz leta 1923 (da se vsa služba stalnega delavca računa za penzijo) morala služiti kot podlaga novemu čl. 258, ki toraj prejšnje določbe ni omejil, marveč je ugodnost še razširil s tem, da je izpustil določbo, da mora biti ta služba neprekinjena. Po novem zakonu se toraj lahko vračuna za penzijo dnevničarska služba tudi, če je bila prekinjena.

B) Druga vrsta uslužbencev so oni, ki so bili nastavljeni v času od 1. novembra 1923 do 1. marca 1929, toraj do dneva, ko je stopil v veljavo novi zakon o pridobitvi pravice na penzijo, ki predpisuje kot predpogoji za pridobitev pravice na penzijo 10 let nastavljene službe. V to drugo vrsto spadajo oni uslužbenci, ki so do dne 28. februarja 1929 že imeli deset let celokupne (nastavljene in delavske službe na železnici ter so si po določbah zakona iz leta 1923 že pridobili pravico na penzijo. Te pravice se jim ne more odvzeti ter je tudi državni svet v principijelnem slučaju že odločil, da uvedba novega zakona s poslabšanimi predpisi ne more vplivati na one uslužbence, ki so že pridobili pred uveljavljenjem novega zakona pravico na pokojnino po starem zakonu.

Pri teh uslužbencih hoče sicer železniška uprava delati ovire za one, ki do 1. marca 1929 še niso bili stalni, češ, da ti nimajo pravice na vračunavanje prejšnjih let, vendar ta motivacija ne drži, ker čl. 123 zakona iz leta 1923 tega nikjer ne predvideva, marveč priznava vračunavanje vseh let neprekinjene delavske službe za penzijo takoj po nastavitvi. Ti uslužbenci imajo tudi enako pravico kot oni pod A) za vračunavanje let za penzijo, seveda pod predpostavko, da se z odločbo splošne seje državnega sveta uzakoni dotedanje razzsodbe v poedinih slučajih, da se z novim zakonom ne more odvzeti že pridobljene pravice po starem zakonu.

C) Tretja vrsta uslužbencev so oni, ki so bili člani prejšnjih provizijskih zavodov, nato nastavljeni in na dan 1. marca 1929 še niso imeli deset let celokupne železniške službe. Za te stoji uprava na stališču, da se jim ne glede na pravice, pridobljene v prejšnjem provizijskem odnosno penzijskem fondu, za odmero pokojnine računa le služba od dne nastavitve odnosno največ od dneva vpoklica. Tudi to stališče ne drži, ker je železniška uprava šla preko vseh določb prejšnjih penzijskih in provizijskih institutov, preko določb rimskega akorda o podržavljenju južne železnice ter smatra, da se da vse te določbe in vse že pridobljene in tudi redno plačane pravice enostavno izbrisati.

Vsi ti uslužbenci so imeli lastne fondse za zavarovanje za starost, v katere so redno plačevali prispevke

ter so si po gotovih letih že pridobili odnosno kupili pravico na penzijo.

Uslužbenci južne železnice so dobili na primer že po 8 letih članstva v teh penzijskih fondih pravico do pokojnine, katero bi brez vsega dobili, če bi jim delodajalec službo odpovedal. V slučaju, da tega pogoja ne bi izpolnil, dobi uslužbenec vse vplačane prispevke za obrestmi vred nazaj. Te določbe obstojajo in še do danes niso ukinjene.

Ce je delodajalec leta 1923 prevzel sam od sebe na svoja ramena in v svoje breme izplačilo vseh pokojnin, je to naredil na lastno odgovornost ter prizadeti uslužbenci niso dali svojega pristanka in se niso odpovedali svojim pravicam iz naslova pokojninskega fonda. Uprava jim tudi ni povrnila vplačanih prispevkov za obrestmi vred nazaj, kar bi najmanj morala narediti, če bi hotela vsaj delno opravičiti svoj postopek, da ukine že pridobljene pravice v starostnem zavarovanju.

Da se uprava sama zaveda, da njen postopek ni pravilen in ne bo vzdržal presoje državnega sveta sledi že iz dejstva, da do danes še niso izdani odloki odnosno zakoni, kaj naj se ukrene s prejšnjimi penzijskimi fondy. Zakon iz leta 1923 predvideva v čl. 144, da se bo uredilo s specialnim zakonom, kako se bo postopalo s pokojninskimi fondy, iz katerih so uslužbenci preje dobivali pokojnine. Enajsto leto teče od tedaj in specialnega zakona še ni in tako uslužbenci še do danes nimajo možnosti, poslužiti se vseh pravnih lekov za slučaj, da bi jim ta »specialni zakon« krsil njih pravice.

Tudi novi zakon iz leta 1931 predvideva v § 262, da se s posebnim zakonom uvede likvidacija skladov. Tudi od tedaj bodo kmalu pretekla tri leta in položaj se je spremenil le v toliko, da finančni zakon za leto 1934-35 v §-u 70 predvideva, da se bo likvidacija prejšnjih fondov izvršila z uredbo finančnega ministra.

Jasno je, da železniška uprava ne more enostransko ukiniti obstoječega starostnega zavarovanja, še manj pa more ukiniti pravico do izplačila pokojnine, katero je uslužbenec že pridobil in redno plačal ter mora uslužbencu priznati za penzijo oni čas, kar je bil član provizijskega odnosno penzijskega fonda.

D Četrta vrsta pa so uslužbenci, nastavljeni po 1. marcu 1929. Ti se po mnenju direkcije dele v dve grupi:

1. V one, ki so bili nastavljeni do 1. julija 1930. Tem uslužbencem ošporava železniška uprava celo pravico, da bi dobili penzijo v slučaju prestanka službe pred 10 leti po določbah delavskega pravilnika.

2. V one, ki so nastavljeni po 1. juliju 1930 in ki v slučaju, da ne dovrše 10 let nastavljene službe, dobe vsaj penzijo po predpisih delavskega pravilnika.

Za ene kot za druge velja predpis zakona o drž. prom. ošobju, da se jim računa za odmero procenta penzije samo leta, ki jih prebijajo v službi v svojstvu nastavljenca, neoziraje se, koliko časa so bili pred nastavitvijo v svojstvu delavca na železnici.

Da stališče navedemo pod 1. in na zakonu osnovano, smo dokazali že v zadnji številki »Železničarja« ter to ne bomo še enkrat ponavljali. Kar pa se tiče vračunanja prejšnjih let pred nastavitvijo za penzijo, pa za enkrat ni nobenega izgleda, ker zakon ne predvideva nikakih možnosti za vračunavanje let delavske službe ter

morajo imeti najmanj 10 let nastavljene službe, da zadobijo pravico na pensijo.

Dolžnost Generalne direkcije bi bila, da izda najprvo navodilo vsem direkcijam, da nimajo več postopati pri odrejanju penzije na podlagi direktive glavne kontrole, marveč, da se ima vsem pred 1. septembrom 1923 nastavljenim uslužbencem vratičunati za pensijo vsa prejšnja delavska služba — neprekinjena odnosno tudi s prekinitvami.

Nadalje je nujno potrebno, da se izda specialni zakon o likvidaciji penzijskih fondov, ki mora določiti, kako naj se uporabi premoženje prejšnjih penzijskih fondov, poleg tega pa se mora s tem zakonom vsem članom prejšnjih provizijskih in penzijskih fondov zagarantirati tudi vštetje vseh onih let za odmero procenta penzije, za katera so plačali prispevke za starostno zavarovanje.

Končno pa je dolžnost železniške uprave, da podvzame vse ukrepe, da se v splošnem popravi krivica, ki je bila prizadeta pretežni večini železničarjev z zakonom iz leta 1931, ko so bili v pogledu penzij izenačeni z vsemi javnimi nameščenci neoziraje se na dejstvo, da je njih služba popolnoma drugačna ter zahteva popolnoma drugačne strokovne predizobrazbe in priprave. Ni pravilno, da se je strpalo v en koš vse osobje in da se hoče danes po enem merilu odrejati penzija vsem uslužbencem, ne oziraje se na njih stroko. Kar velja za administrativno osobje raznih ministrstev — za uradnike, poduradnike in služitelje — ne velja in ne sme veljati za eksekutivno osobje na železnici. Pri financih, sodnijih, pošti, v prosvetnem ali kmetijskem resoru in drugod sploh ne poznajo de-

lavcev — odnosno jih je prav malo, ki navadno niso nastavljeni. V teh resorih je sprejet uslužbenec najmanj kot dnevničar odnosno pripravnik in ima s samim tem pravico do uračunavanja vseh let za pensijo.

Drugače pa je na železnici: Administrativno osobje je tudi na železnici sprejeto takoj v svojstvu pripravnika in to velja za vse osobje s predpisano šolsko izobrazbo. Ne velja pa to za premikače, kretnike, kurjače, strojevodje, progovne čuvaje, vlakospremno osobje in vse ostale kategorije, zaposlene pri prometu progovni ali strojni službi, katere se vse rekrutirajo iz delavskega staleža, ker to služba sama zahteva. Vsak tak uslužbenec mora leta in leta delati službo nastavljenca v svojstvu delavca, položiti mora strokovne izpite in šele nato pride do nastavitve. Največji nonsens je, da se pri takem železničarju smatra nastavitvev za nastop službe, čeprav je bil prej že 10 let v isti službi neprekinjeno na železnici zaposlen. Če bi komisija za izdelavo zakona o drž. prom. osobju, ki je bila sestavljena iz višjih železniških uradnikov, pravilno poznala in ocenila eksekutivno železniško službo, ne bi prišlo do nemožnega stanja, da se uslužbencu večletna služba sploh ne pripozna, marveč se ga smatra za nastavitvijo za novinca.

Glavna dolžnost železniške uprave je, da popravi krivico, ki se je zgodila prav vsemu nižjemu osobju ter da mu povrne takoj ono ugodnost, ki jo je imel železničar zagarantirano po staren in vseh prejšnjih zakonih z ozirom na popolnoma svojevrstne zahteve, ki jih stavi železniška služba na svoje uslužbence. In ta ugodnost je: vračunanje vseh let železniške službe pred nastavitvijo za odmero procenta penzije!

puščali drugim, ki bi po njih volji in želi razpolagali z našim denarjem.

V informacijo vsem prizadetim objavljamo izvleček najvažnejših točk iz načrta pravilnika in zadržnih pravil »Zdravstvene zadruge za Dravsko banovino«, da zamore vsakdo postaviti svoje pripombe, da bodo definitivna pravila ustrezala željam vseh članov.

Pravilnik.

Čl. 1. Kdor želi pristopiti k »Zdravstveni zadrugi« ter izpolnjuje pogoje čl. 3 pravil, izpolni predpisano pristopno izjavo ter plača takoj vpisnino, delež in ustanovni prispevek pa plača lahko naenkrat ali pa v največ toliko obrokih, kakor je odločil občni zbor.

O sprejemu odloča načelstvo, ki izstavi vsakemu sprejetemu članu člansko izkaznico.

Čl. 2. Za rodbinske člane, ki imajo pravico do ugodnosti, se smatra:

- a) zakonska žena,
- b) nedoletni otroci do 18 let, ako so doma in od staršev vzdrževani,
- c) pri samcu ali vdovcu brez otrok — gospodinja.

Čl. 3. Ob vstopu v zadrugo plača vsak član vpisnino. Vsi upokojeni uslužbenci in delavci, ki se prijavijo v zadrugo v roku 3 mesecev od dne registracije pravil, plačajo, neoziraje se na njih starost, enotno vpisnino po Din 10.—. Enako plačajo to vpisnino tudi vsi na novo upokojeni uslužbenci in delavci, ki se prijavijo tekom 2 mesecev po upokojitvi za pristop k zadrugi.

Vsi ostali upokojenci ki se ne poslužijo ugodnosti prvega odstavka čl. 3 pravilnika, pa plačajo vpisnino po njih starosti, in sicer: do 45. leta starosti Din 10.—, do 50. leta starosti Din 30.—, do 55. leta starosti Din 70.—, do 60. leta starosti Din 120.—.

Preko 60. leta starosti se ne sprejemajo člani, izvemši onih iz prvega odstavka čl. 3. Ustanovni prispevek je za vse člane enak in znaša Din 75.— enkrat za vselej.

Čl. 5. Vsak član zadobi pravico do podpor (zdravljenja) po treh mesecih članstva.

Čl. 7. Podpore za slučaj poroda:

- a) babična pomoč Din 200.—,
- b) za dečko opremo Din 360.—,
- c) dojilsko podporo v znesku Din 3.— dnevno za največ 10 tednov po porodu, ako otrok živi.

Čl. 8. V nujnih slučajih, ko ni zadržnega zdravnika na razpologo in je član vsled tega primoran poklicati drugega zdravnika, povrne zadruga narastle stroške za prvo zdravniško pomoč.

Če je pa potreben prevoz v bolnico, povrne prevozne stroške zadruga.

Čl. 9. Podpore v slučaju smrti so urejene s posebnim pravilnikom.

Pravila.

Namen zadruge je:

- Čl. 2. a) Nuditi ambulantlyno zdravljenje in zdravljenje v bolnicah brezplačno odnosno pod posebnimi pogoji, b) brezplačno, odnosno po znižani ceni specijelno zdravljenje, c) pomoč v slučaju poroda in smrti po pravilniku, ki ga odobri občni zbor zadruge, d) brezplačna zdravila.

Čl. 3. Članstvo. Število članov je neomejeno. Član zadrug lahko postane vsak upokojenec državnih in javnih ustanov, privatnih podjetij ter tudi vsak uslužbenec in delavec, ki ni po veljavni zakonih vezan na zavarovanje v kakih drugi bolniški blagajni.

Enako postane član tudi vdova, odnosno sirote v prednjem odstavku navedenih.

Čl. 6. V slučaju smrti člana zamore nadaljevati njegovo članstvo žena.

Čl. 9. Pristopnina in delež.

- a) Ob vstopu v zadrugo plača član pristopnino, katero določijo občni zbor, b) Zadržni delež se določijo za sedaj z Din 25.—.

Za sedaj naj se smatra navedene ugodnosti kot provizorične, dokler se »Zdravstvena« zadruga ne razvije, da bo mogla svojim članom nuditi še večje ugodnosti.

Razvoj zadruge je odvisen od števila članstva. Zato pozivamo vse one, ki izpolnjujejo pogoje za pristop k zadrugi, da se čimprej prijavijo.

Pripravljalni odbor »Zdravstvene zadruge« je za Ljubljano in okolico že dovršil vse potrebne priprave ter bo sedaj dal inicijativo za snovanje sličnih zadrug tudi v ostalih železničarskih centrih, kot v Mariboru, Celju, Ptujtu itd.

Izredni uslužbenški davek.

S § 16 finančnega zakona za leto 1934-1935 je uveden za dobo tega budžetnega leta poseben 1 odstotni uslužbenški davek, ki ga morajo plačati vsi, ki so obvezani po dosedanjih predpisih plačevati uslužbenški davek.

Tega novega davka ni treba plačati samo sledečim: poslji, delavci, orožniki, graničarji, podčastniki in upokoenci, ki so upokojeni po določbah starih zakonov, ki so veljali pred 28. oktobrom 1923. Železniški staroupokoenci in upokoenci bivše južne železnice torej ne plačajo tega davka.

Važno za upokoence, ki začasno odpotujejo iz svojega stalnega bivališča.

Z odlokem 14310-I-34, s katerim so bile zmanjšane druginjske doklade za upokoence, kjer imata mož in žena pokojnino, odnosno službo, je bila izdana tudi sledeča odredba:

»Če se mudi upokojenec začasno, a daj kot dva meseca, izven kraja, kjer stalno stanuje ter spada novi kraj njegovega bivanja v nižji druginjski razred kot kraj stalnega bivanja, dobi za ta čas druginjske doklade po nižjem razredu.«

Ta določba je važna za upokoence, ki grede za dalje časa na deželo. Če ostanje nad dva meseca na deželi, zgube višjo druginjsko doklado.

Sekcija upokojencev SSTR,

Upokoenci, ki se bavijo samo s prodajo monopolskih predmetov, imajo pravico do druginjskih doklad.

Državni svet je v splošni seji dne 8. marca 1934 pod štev. 6593-34 razpravljal o vprašanju, ali ima upokoenci, kateri ima trafiko, pravico do druginjskih in rodbinskih doklad ali ne, ter se je postavil na stališče, da se vodenje trafike, v kateri se prodaja na drobno monopolske predmete, ne smatra za samostojno obrt in da v tem slučaju doklade pripadajo, ako nima od prodaje mesečno nad Din 2000.—, odnosno Din 2500.— čistih dohodkov.

Iz sekcije upokojencev

Zdravstvena zadruga.

Od pripravljalnega odbora za ustanovitev zdravstvene zadruge smo prejeli točnejše informacije, kako si zamišlja delovanje. Pripravljalni odbor je izdal za upokoence in upokojenke poziv, iz katerega posnemamo v informacijo našim članom sledeče:

Kot je bilo v splošnem pričakovati, je beograjska glavna skupščina bolniškega fonda drž. žel. dne 22. aprila t. l. vse utemeljene predloge v prid članom tega fonda s strani ljubljanske oblastne skupščine odklonila, in sicer v glavnem:

- 1. predlog proti povišanju prispevka fakultativnim članom za 100 odstotkov,
- 2. predlog proti znižanju dajatev za zobozdravljenje,
- 3. predlog za sprejem upokojenih železniških delavcev bol. fonda.

Prepuščeni sami sebi, smo se na velikem zborovanju dne 6. maja t. l. v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani odločili, da ustanovimo vzajemno in solidarno svojo lastno »Zdravstveno zadrugo«.

V to zadrugo bodo imeli vstop vsi upokojeni državni uslužbenci in delavci vseh službenih imen, kakor tudi upokoenci privatnih podjetij, katerim bo »Zadruga« nudila kljub razmeroma malim mesečnim prispevkom, potrebne ugodnosti v slučaju bolezni.

Z ustanovitvijo »Zdravstvene zadruge« se bomo osamosvojili ter z našim lastnim imetjem gospodarili sami, mesto da bi pre-

Iz okrožnic bolniškega fonda

Zdravljenje v kopalščih.

Pod štev. 1065 U. H. F. od 18. maja 1934 je bila izdana sledeča okrožnica:

Za zdravljenje v kopalščih je bilo dovoljenih ljubljanski upravi bolniškega fonda vsega skupaj komaj 60.000 Din. Od tega kredita sta porabljeni do danes skoraj dve tretjini.

Uprava pa more dovoljevati podpore za zdravljenje v kopalščih le do potrošnje zgoraj označenega zneska; radi tega je potrebno, da se upoštevajo le oni bolniki, ki so tega zdravljenja v resnici in nujno potrebni in da se zajezi potrošnja ter podpore po družinskih članih, ko daje novi Pravilnik za zdravljenje v kopalščih, ki je že razglašen, prvenstvo pri podelitvi te podpore članom bol. fonda.

Da najde izhod med nujno potrebo po te vrste zdravljenja in med ozirom budžetnim okvirom, je obl. upravni odbor na svoji seji dne 16. maja t. l. sklenil, da se bo ravnalo v bodoče pri podeljevanju podpor za zdravljenje v zdraviliščih po sledečih smernicah:

- 1. Prvenstvo se bodo podeljevale podpore za to zdravljenje članom bol. fonda in tu v prvi vrsti onim, ki radi spodaj naznačenih bolezni ne morejo opravljati službe,
- 2. prednost imajo nadalje bolniki z reumatizmi, protinskimi, žledčnimi in črevesnimi boleznimi,
- 3. na morje izven domov bol. fonda se bodo pošiljali le bolniki s kostno jetiko, gnojnim vnetjem prsne mreine in slično,
- 4. zdravljenje je dovoliti v prvi vrsti v krajih, kjer poseduje bol. fond svoje do-

move, t. j. v Lipiku, Koviljači, Vrtnjački in Vranjski banji, odnosno v Kaštel Lukšiču in Dubrovniku.

Da dobi uprava pregled o potrebi zdravljenja v kopalščih v tekočem letu, naj vložijo vsi, ki hočejo izrabiti te vrste podpore v letošnji seziji, svoje prošnje po predpisih novega Pravilnika za zdravljenje v kopalščih najkasneje do 10. junija t. l. Pozneje došle prošnje se bodo upoštevale samo izjemoma, ako bo potreba po kopelih nastala pozneje in pa le, ako bo za to panogo zdravljenja še kaj kredita na razpologo.

Od prihodnjega leta dalje pa je vlagati te vrste prošnje vsako leto do 30. aprila. V prošnjah je posebej izjaviti, ali prosilci odklanjajo zdravljenje v krajih, kjer so domovi fonda.

Službene edince naj pouče osobje o tem, gg. zdravniki pa se naprošajo, da postopajo pri ugotovitvi potrebe po zgornjih smernicah in da zavrnejo vse prosilce, ki takega zdravljenja niso neobhodno in nujno potrebni.

Kaj plača bolniški fond za zdravljenje v kopalščih?

Član bolniškega fonda dobi v slučaju zdravljenja v toplicah in kopalščih sledeče: 1. za stanovanje se mu povrne največ Din 12.— dnevno za enega člana in največ Din 20.— za dva ali več članov; 2. največ dva zdravniška pregleda; 3. kopalščeno in banovinsko takso; 4. za predpisane kopeli, ki so priporočene od kopalškega zdravnika pa največ Din 10.— za eno kopel, za blatne kopeli tudi po Din 10.—. Izplačilo teh podpor se izvrši samo na podlagi pravilne priznanice kopalščne uprave odnosno kopalščnega zdravnika, ki jo morajo člani predložiti s prošnjo najdalje v roku 15 dni po končanem zdravljenju.

CERKVENIK ANGELO:

KDO JE KRIV?

Vojna zgodba v štirih dramskih scenah.

(Dalje.)

VOJAK: Izprašaj si vest! Ali nisi nekje v tistem najbolj skritem kotičku možganov in samo za bliskovit trenutek pomislila, da bi morebiti bilo vendarle vsaj za pet minut koristno pozabiti name? Sila je pač sila!

ŽENSKA (odločno): Ne, niti za bežen hip ne!

VOJAK: Pa je vendarle bilo tako! Zakaj si ne upaš priznati. Saj ti rad priznam, da si zmagala, toda skušnjave so bile močne! V nekaterih trenutkih si celo zahrepenela, da bi te bile objele krepke moške roke, da bi bila prisluhnila omamnemu spevu viharja moške krvi...

ŽENSKA (se mu skuša iztrgati iz rok): Ljubi moj Jezus!

VOJAK: Ko si bila pomislila na malo Teočko, ki je spala tukajle v sosednji sobi...

ŽENSKA: Ah, Teočka!

VOJAK: ... ko si bila pomislila, kaj bi se bilo

zgodilo z njo, če bi te bili zaprli ali celo do smrti pretepli!

ŽENSKA (zamišljeno): Res je. Teočka moja! Prosim vas, ne mučite me več!

VOJAK: Med vojaki je mnogo okuženih... Tako si si mislila, ali ne, Ruška moja? V tistem trenutku si se zavedela, da je žrtvev za otroka ne samo dopustna, marveč celo neobhodna!

ŽENSKA: Kako strašna je vojna!

VOJAK (se nasmehne): To je komaj drobna senca vojne!

ŽENSKA (resignirano): Če že mora biti...

VOJAK: Zdaj pa mi po pravici povej: Ali je bila tedaj res le skrb za Teočko? Ali se ni tudi tvoja kri užgala, ali se ni v tebi nepričakovano zbudila spočita strast, ali ni v tebi živelja omrtvičena ljubezen? Povej!

ŽENSKA: Tako mi je čudno! (Tiho.) Na možgane mi je legla megla.

VOJAK: To je hudičevo svatovanje v človeški krvi! (Stopi k njej ter jo poljubi.)

ŽENSKA (stegne roke ter vzdihne): Tako čudno mi je!

VOJAK: Čudno? (Jo močno objame ter še enkrat poljubi.) Zakaj lažeš, Ruška? Povej raje po

pravici, da ti je sladko, da si srečna, od sreče pijana, da si — ž e n s k a!

ŽENSKA (mehanično, žalostno): Da, da... da sem srečna, da mi je sladko, da sem ženska, samo ženska!

VOJAK (jo položi na posteljo): Ženska, čudovita ženska, prekrasna ženska!

ŽENSKA: O, meni je, da bi umrla, da bi zgorela! (Joče.)

VOJAK (se zasmeje): Ruška, povej mi, ali sem te prisilil? (Mrko, silovito.) Teater je končan! Zakaj publika ne ploska? Zakaj ne? O, da, publika bi ploskala... rada bi videla še... Ah, publiki ni nikdar zadosti! Ruška, vsaj ti ploskaj! Vsaj ti! Propadel sem... Fiasko!

ŽENSKA (se dvigne. Mrko zre v vojaka. Plamenče): Tisti Kozak je nemara res zapeljeval dekleta, je mogoče onečlašal poročene ženske, bil pa je nedvomno in vselej do konca — m o ž! Ni bil odrska lutka!

VOJAK: Vsi smo odrske lutke, vsi smo kmetje na šahovski deski... Ko bi nas vsaj tako previdno žrtvovali, kakor žrtvujejo igralci šahovske podobe! Pa naš žrtvujejo brezobzirno! Ali mi moreš zameriti, če se je tudi meni enkrat za-

Konzumni pokret

»Spasonosne« parole nacionalnih

U prošlom broju izjavili smo o toku godišnje skupštine naše konzumne zadruga, a propustili nešto, što je vrlo važno i što željezničari-zadrugari treba bezuvjetno da znadu.

U razgovorima prije i poslije skupštine čuli smo izjave odgovornih funkcionera »nacionalnog udruženja«, da odsada više ne će biti slučaj, da u upravu konzumne zadruga dodju ljudi »sa ulice i nedogovornici«, već isključivo takvi, koji se »podvrgavaju disciplini udruženja«. Drugim riječima bi to značilo: Da li je netko savjestan i spreman zadržati, to kod određivanja kandidata za upravu zadruga nije važno. Tko želi da bude kandidat za upravu nad zadrugom, mora biti član udruženja, mora se pokoravati udruženju i udruženju biti odgovoran. Kako se vodstvo udruženja sastoji ponajviše iz viših činovnika, to se svaki kandidat u upravu zadruga ima podvrgnuti njihovom uticaju i staviti pod njihovu odgovornost. On prestaje biti zadržar, ma da je uplatio svoj zadržni udio, on prestaje biti odgovoran zadrugu i njezinim forumima, a podvrgava se odgovornosti udruženju i višim činovnicima.

Ove parole nam drastično otkrivaju sve makinacije izvjesne gospode, koja se guraju na naše zadržne jaslje. Zadržni ideji oni su postavili na glavu i zadržarsku demokraciju nastoje zgasiti nogama,

Dopisi

Dopis iz Zagreba

Radno vrijeme u radnici

Naše radno vrijeme unatrag nekoliko godina jest 7 sati dnevno, a subotom samo 6. Zarada je za isto toliko smanjena, nu radnici su se nekako snašli: reducirali su u svojem gazdinstvu sve što se je moglo. Konzumna sposobnost radnika je opala, a time je opća šteta uvećana. Da se osvrnemo na radno vrijeme razlog je drugi. Većina radničkih radnika stvarno ne zna, koliko će sati dotičnog dana raditi. Sve je češća pojava, da se pojedini radnici ili grupama tik pred svršetak redovnog radnog vremena saopći: »Danas ćete raditi 2 sata dulje!« Malo koji radnik imao bi razloga protusloviti tome: ta ono par dinara zarade više dobro mu dodje, nu jednog ipak neide.

Najmanje dan prije treba radnici da znadu, da će sutradan raditi sat-dva dulje. To je potrebno iz više razloga, a najviše radi udešenja ekonomije u kućanstvu radnika. Hrana, koju žena spremi za određeni sat, bude pokvarena ili uništena, ako se u taj sat ne konzumira, a ne može se konzimirati, kad se nekoliko sati kasnije dodje kući. Hrana se mora baciti, a to je prevelika šteta za radničku familiju, koje hranioc zaradi jedva za suhi kruh. O tome neka mjerodavni malo razmisle i poduznu mjere, da se ovakav postupak sa radnicima posve odstrani.

Jedno zamršeno pitanje u našoj radnici jest i rad u sveticima. I ako neki svetak važi kao službeni, radnicima se ipak naredi: »Sutra imate doći na posao!« Ali ne svi, već samo pojedini odjeli ili grupe. Predstavite si raspoloženje kod onih radnika, koji nisu bili pozvani na posao: sve vanjske tvornice rade, radi i jedan dio radionice, a mi šecemo i — brojimo nevidljive zvijezde. Osim toga još uvijek je neriješeno pitanje 50% veće nagrade za rad

samo da se dočepaju položaja, sa kojeg bi potom žarili i palili u svoju korist. Njihov postupak to jasno dokazuje. Zadržaru je svetinja zadržarstvo; on se trudi da odgoji zadržnu svijest i osječaj solidarnosti, on nije i ne može biti egoist. Ove makinacije, međutim, čisti su egoizam. Zadržarstvo i zadržari stavljaju se pod tutorstvo jedne klike, koja među željezničarima stvara kaos i iskorišćuje ih za svoje lične prohtjeve. Razumije se, da će zadržaru, ako bi pod vlast takve klike spala potpuno ili se njezinog upliva ne bi mogla osloboditi, otići u sunovrat. To je sudbina sviju zadržaru, u kojima gospodare klike, a ne zadržari. Vladavina »nacionalnih željezničara« pokazuje duboke tragove u našem bolesničkom fondu, koji još jedva da diše. Tko zna gdje bi već i fond bio, da neima prisilnog članstva i ustezanja prinosa od zarade željezničara. Kod zadržaru, međutim, ne može se egzistencija održavati ovim sredstvima. Tu je potrebna puna i živa saradnja sviju zadržaru, pogotova danas u doba privredne krize. Svako drugačije postupanje može zadržaru u osnovi ugroziti i upropastiti.

Svega toga, izgleda, naši nacionalci nisu si svijesni. Momentanu svoju vlast oni se trude zlorabiti, bez obzira na riziko i odgovornost, koja iz jedne ovakve politike može da proizadje. U ime sviju svjesnih zadržaru mi ovakvu politiku osuđujemo i javno je razglašujemo još dok je vrijeme. Kad naidje krah, neka se unapred zna, tko mu je krivac.

Zadržar.

u sveticima. Uprava radionice nastoji, da rad u sveticima naplaćuje samo redovnom satnikom, a uvećanu satninu daje samo onim radnicima, koji to odlučno traže. Nu u tome slučaju od zaradi odbija iznos premije. I

I u tom pogledu potrebno je nastojanje, da se dodje do pravičnoga reda. Ako se od radnika traži, da dodju na rad u sveticima, onda ima se neka da odgovarajuća nagrada pa i premija!

Sibenik.

Ljep primjer liječničke požrtvornosti.

Iz Sibenika došao nam je dopis, potpisan od više naših simpatizera, kojim se izriče zahvalnost tamošnjoj gg. liječnicima za savjesnu i požrtvovnu brigu oko oboljelih željezničara i članova njihovih porodica. Za g. dra. Žepića drugovi kažu:

»Gospodin Žepić već dugo je na položaju saobraćajnog liječnika u Sibeniku. Sa zadovoljstvom naglašujemo, da on svoje liječničke dužnosti vrši vanredno savjesno, vodeći računa o bolesti i položaju bolesnih željezničara, i o položaju željeznice i Bolesničkog fonda. On si u svakom slučaju obolenja daje truda, da pruži najbolju pomoć i da najbolji savjet, kako bi bolesnik čim prije ozdravio i postao koristan svojoj porodici i željeznici. Ove vrline pribaviše g. Dru Župiću poštovanje i simpatije velike većine naših željezničara.

Bilo bi poželjno i korisno, kad bi g. Dr. Župić svoju djelatnost proširio i na prosvjetnu stranu. Naročito je za preporučiti, da bi održao popularna predavanja o štetnosti alkoholizma i o zaraznim bolestima, jer obih poroka imade kod nas prilično. Takva predavanja bila bi dobro posjećena, a za dobre savjete željezničari bi mu bili mnogo zahvalni.

I mi se pridružujemo ovim riječima naših drugova iz Sibenika i želimo, da bi takav lijep odnos između Dra Žepića i tamošnjih željezničara ostao trajnim. Kf. Šipadovih željezničara, a za tim jednoglasno su birali u upravu i nadzorni odbor sljedeće drugove:

zamjenik: Mladjenović Nebojša, mehaničar.

Članovi odbora: Korbar Ivica, Ledić Luka, Morača Vučen, Sarić Pero, Kelečević Marko;

nadzorni odbor: Nikola Šobot, Kecman Tomo, Čadek Rudolf, Jurišić Mato, Zeljković Djuro.

Prijedor.

Dne 20. maja 1934 bila je održana ustanovna skupština podružnice, na kojoj je bila primljena rezolucija, koju je odbor odmah dostavio Ministarstvu saobraćaja, Ministarstvu socijalne politike, Ministarstvu šuma i ruda, centrali Šipada, centrali URSSA, Centralnom sekretarijatu radničkih komora i Banskog upravi. Rezolucija se glasi:

Skupština šipadovih željezničara, organizovanih u Savezu Saobraćajnih i transportnih službenika i radnika Jugoslavije (prije Ujedinjeni savez željezničara Jugoslavije) održana u Drvaru dne 18. maja, te u Prijedoru 20. maja 1934. god. nakon saslušanja sviju referata o položaju željezničkog osoblja, zaposlenog kod preduzeća Šipada, konstatuje sledeće:

1. da se služba na ovoj željeznici vrši potpuno po propisima, koji važe i za državne željeznice.

2. da i pored toga što je Zakonom o željeznicama Javnog saobraćaja predviđeno regulisanje, do sada uprava Šipada nije udovoljila zakonskim odredbama te je položaj ovoga osoblja do danas potpuno neregulisan, i pored toga što su željezničari na osnovu Zakonskih propisa tražili i od nadležnih Ministarstva kao i Centrale Šipada,

3. da radno vreme nije regulisano po odredbama Zakona o zaštiti radnika, te ono traje po 10 do 20 sati dnevno a da se za prekovremeni rad neplaća po odredbama § 10 citiranog zakona. Ovo regulisanje radnog vremena predviđeno je u § 6 tč. 5 Zakona o zaštiti radnika, te po tom još do danas nije donešena Uredba kako to citirani zakon predviđa. Kroz to su željeznički službenici eksploatisani bez ikakvih ograničenja što je jedini slučaj kod saobraćajnog osoblja na industrijskom saobraćaju.

4. da se uprava željeznice ne pridržava pri kažnjavanju osoblja nijednog od postojećih zakonskih propisa i kazne se izriču po samovolji bez ikakve disciplinske komisije. Pri kažnjavanju za i najmanju grešku službenika se u mnogo slučajeva otpušta iz službe bez obzira na to, koliko godina je savjesno služio na ovoj željeznici, a ujedno je zaveden i besplatni dopust kojim se kažnjava službenika na odsustvo po nekoliko mjeseci za i najmanje prekrsaje.

5. da su radnici na pretovaru u Prijedoru i Kninu najmizernije plaćeni za najnaporniji rad i njihova zarada se kreće u akordnom sistemu koji je prosto nametnut bez sudjelovanja radnika i radničkih povjerenika po odredbama Zakona o zaštiti radnika, a njihova se zarada kreće od 170 do 300 dinara mjesečno.

6. da se pružni radnici šalju na besplatne dopuste svakog drugog mjeseca a njihova zarada se stime smanjuje tako da prosječno zaraduju 200 do 300 dinara mjesečno što predstavlja da ni pojedinac ne može živiti, a kamo li od toga u ovim pa-

sivnim krajevima uzdržavati još i brojni porodicu.

7. da su Šipadovi željezničari sve prednje konstatacije već nekoliko puta citirali na konferencijama, anketama i skupštinama te tražili od sviju nadležnih da im se priznaju bar ona prava koja su Zakonima garantovana, jer su u protivnom svi zakoni iluzorni.

Šipadovi željezničari sakupljeni na ovim skupštinama na osnovu prednjih konstatacija traže, da se hitro od strane nadležnih i od strane Centrale Šipada učini sledeće:

1. da se od strane nadležnih na osnovu postojećih zakona posveti najozbiljnija pažnja regulisanju prava pored dužnosti, kako je to osoblje u svom nacrtu za kolektivni ugovor predložilo preko svoje stručne organizacije, te da se čim pre pristupi rešavanju ovog važnog pitanja. Da se čim pre sazovu pregovori po pitanju regulisanja na osnovu predloženog nacarta, kojeg je osoblje predalo centrali Šipada 3. januara 1934. godine.

2. da se od strane Ministarstva saobraćaja u sporazumu sa Ministarstvom socijalne politike i narodnog zdravlja čim pre sazove anketa za regulisanje radnog vremena na privatnim saobraćajnim preduzećima, jer ovo nije regulisano te i danas posle 11 godina od kada je Zakon o zaštiti radnika stupio na snagu, nije donešena predviđena uredba po § 6 tč. 5 citiranog zakona i ako je već na snazi preko 11 godina. Usled toga se privatno saobraćajno osoblje i pored današnje silne besposlice bezprimjerno eksploatiše u pogledu dužine radnog vremena. Na ovu anketu da se pozove i predstavnik industrijskih željezničara preko njihove stručne organizacije Saveza saobraćajnih i transportnih službenika i radnika Jugoslavije u Ljubljani.

3. da se kažnjavanje osoblja prilagodi odredbama Zakona o radnjama te da se Direkciji željeznica u Drvaru od strane nadležnih naredi, da se u kažnjavanju pridržaje zakonskih propisa, sve dok se ne uspostavi komisija za određivanje kazni prema predloženom nacrtu od januara 1934. god.

4. da se za pružne radnike ukinu besplatni dopusti te da im se osigura zarada sa mjesečno najmanje 200 radnih sati jer njihova dosadašnja zarada predstavlja nemogućnost za život. Da se isto tako pružnim radnicima osigura plata prema godinama službe bar u onoj visini kao što ju imaju i pružni radnici državnih željeznica.

5. da se za radnike na pretovaru osigura minimum zarade mjesečno najmanje 200 sati a akord da se prepusti pogodbi po odredbama Zakona o zaštiti radnika u sporazumu sa radničkim povjerenicima ovih odeljenja te na osnovu propisa Zakona o radnjama.

6. da se za Šipadove željezničare kao državno preduzeće od strane Ministarstva saobraćaja odobri pogodnost na vožnji na državnim željeznicama bar u onoj mjeri kao što to imaju i državni penzioneri jer su ovi željezničari ove pogodnosti uživali sve do 1928. godine.

7. da se od strane Centrale Šipada čim pre sazovu pregovori za regulisanje međusobnih odnosa prema priloženom nacrtu za kolektivni ugovor (pragmatiku).

Pokret radnika kod Bos.d.d. u Banjoj Luci završen

Štrajk pilanskih radnika i željezničara, zaposlenih kod Bos. d. d. koji su stupili u opravdanu borbu za poboljšanje svog teškog materijalnog položaja i za nov kolektivni ugovor, bio je dne 11. maja završen sa dobrom moralnom i materijalnom uspjehom i ako su članovi podružnice Općeg radničkog saveza za vreme štrajka nastupili posao kao štrajkolomci.

O novom ugovoru te postignutom uspjehu javićemo opširneje u narednom broju »Željezničara«, danas objavljamo samo zaključak svijesnih radnika, koji je bio primljen na vel. zboru po pitanju štrajkolomca:

Veliki zbor pilanskih radnika održan je 10. V. 1934. god. u Radničkom domu u Banjoj Luci na kome je prisustvovalo oko 600 radnika, predstavnik vlasti komesar g. Simić, sekretar Glavnog Radničkog Saveza iz Sarajeva Dujlović Filip, predstavnik Radničke komore, radnički povjerenici, predstavnici radničkih udruženja i štrajkaški odbor, donto je sljedeće odluke:

I. Sime Ražić, pilanski radnik, član Sarajevske radničke komore i Pecko Franjo, pilanski radnik, zamjenik Sime Ražića u Sa-

rajevske radničkoj komori, prilikom štrajka pilanskih radnika Bos. d. d. u Banja Luci u kome je učestvovalo 800 radnika od 23. IV. do 11. V. 1934. god. grubo su se ogriješili o radničku solidarnost, izdali radničke interese i postali štrajkolomci.

Zbor traži, da se pomenute dvojice ne verifikiraju mandati kod Sarajevske radničke komore, jer ne će pilanski i drugi radnici da štrajkolomci zastupaju u Radničkoj komori interese radnika.

II. Ujedno zbor zaključuje da se mandati Sime Ražića, Sulje Plićanića i Muniba Gafića kao predstavnika radnika u Okružnom uredu za osiguranje radnika u Banjoj Luci iz gore navedenih razloga ponište, jer u Radničkim ustanovama mogu interese radnika da zastupaju samo oni radnici, koji imaju puno pravo i puno povjerenje radnika.

III. Zbor pilanskih radnika traži od nadležnih da ponište mandate radničkih povjerenika Sime Ražića, Vladimira Turskog i zamjenika Muniba Gafića.

IV. Zbor oduzima pravo svima gore imenovanima da se ma gdje pojavljuju kao predstavnici radnika i da u ime radnika govore i zastupaju interese radnika kako kod poslodavaca tako kod nadležnih vlasti i u Radničkim ustanovama.

Ovu rezoluciju zbor je jednoglasno usvojio i zaključio da se predloži nadležnim forumima na postupak.

Savez saobraćajnih i transportnih službenika i radnika Jugoslavije

Osnivačka skupština u Drvaru.

Dne 18. maja 1934 održali su Šipadovi željezničari u Drvaru osnivačku skupštinu podružnice, na kojoj je u ime centrale govorio drug Župančić te je u svom govoru posvetio posebnu pažnju dosadašnjim nastojanjima za sklapanje kolektivnog ugovora za regulisanje položaja Šipadovih željezničara, čiji je položaj i pored zakonskih propisa potpuno neregulisan.

Svi prisutni jednoglasno su zaključili osnivanje podružnice i primili do znanja nova pravila kao i rezoluciju sa zahtjevima predsjednik: Slomović Danilo, podpredsjednik: Benc Antun, strojevodja,

zamjenik: Perhoć Stjepan, strojevodja, sekretar: Bajić Vojislav, bravar,

hotelo, da bi premikal podobe na šahovski deski? Vsaj enkrat! — (Trobeta zatrobi »Alarm«. Oba poslušata. Peketanje konjskih kopit. Kričanje. Prasketanje strojnica in pušk. Vojak se prešerno zasmjeje.) Zdaj pa me zopet premikajo drugi! (Oponaša glas trobente večkrat zapored.) Tudi to je theater! Pozdravljena! (Jo poljubi, ponovi še dvakrat, trikrat melodijo »Alarma«, odide in zaloputne za seboj vrata. Ženska nepremično leži. Slišati je vojaška povelja.)

Zastor.

III. SCENA.

Dve uri pozneje.

Spalnica. Slišati je močno streljanje in pokanje granat v neposredni bližini. Drobeli granat in kepe zemlje udarjajo ob vrata in lesene stene koč. Od daleč se slišati vzklikanje: »Hura, hura, hura!« Ženska leži na postelji. Slišati je peketanje konjskih kopit. Nekdo je pred hišo skočil s konja.

VOJAK (v polni bojni opravi stopi v spalnico. Se opoteka): O...

ŽENSKA (skoči s postelje): Kaj vam je?

VOJAK (klecne na kolena): Vojna je.

ŽENSKA: Ali ste ranjeni?

VOJAK (se skuša dvigniti, pa zopet omahne. Ona ga prime pod pazduho ter ga položi na posteljo): Tukaj me je, pod samim srcem! Zdaj mi je malce bolje.

ŽENSKA: Zakaj niste šli na obvezališče?

VOJAK: Ga ni več. Rusi so že pred dvema urama zavzeli Južno Gadišče. Zajeli so skoraj vso našo divizijo z divizijskim obvezališčem vred. Bilo je blazno, bojovati se.

ŽENSKA: Rusi?

VOJAK: Rusi! Kmalu bodo tukaj. Zato sem prihajal na poveljnikovem konju naravnost sem.

ŽENSKA: Zakaj sem?

VOJAK: Hotel sem poslednji poljub od tebe, poslednji poljub vobče, Ruška. Mi bo laže umreti.

ŽENSKA: Saj vam ni nič hudega. Ozdraveli boste.

VOJAK: Ne, Ruška, kmalu me ne bo več.

ŽENSKA (se stresne, se skuša smejeti): Otročji ste!

VOJAK: Ne, ne! Do smrti sem ranjen!

ŽENSKA: To je samo hipna slabost.

VOJAK: In vendar ne smem umreti, dokler se ne zgodi...

ŽENSKA (začudeno): Kaj zgodi?

VOJAK: Malo črne kave, prošim. Ne smem še umreti!

ŽENSKA: Zdravnika pokličem. Potrpite nekoliko minut! (Hoče oditi.)

VOJAK (skoraj zakriči): Ne izgubljajte časa! Zdravnika sploh ni več v vasi. (Slišati je rezgetanje konj in drdranje voz. Vojaki kričijo. Nekdo je glasno zavpil: »Zažgite tudi to hišo!«)

ŽENSKA: Jezus Marija, hišo mi hočejo zažgati! (Odpri naglo vrata ter stopi v odprtino. Odsev ognjenih plamenov razsvetljuje vso izbo.) Prosim vas, lepo vas prošim, ne zažgite mi hiše! Vaši ranjenci ležijo v hiši. Ali hočete lastne, težko ranjene ljudi ugonobiti?

VIŠJI ČASTNIK (se ne vidi): Zažgite hišo, sem rekel, babo pa vrzite v ogenj! Kaj gledate? Kaj čakate?

ŽENSKA: Ne, ljudje, nikar ga ne poslušajte! Če so vaši oficirji zblazneli, bodite pametni vsaj vi!

(Dalje prihodnjč.)

Kaj je z „Mariborskim podpornim društvom“?

Dne 11. maja 1934 je preteklo pet let, odkar je bilo društvo razpuščeno in od tedaj je gospodaril imenovani komisarijat ter so bile vse vloge za obnovo društvenega delovanja brezuspešne.

Znane »volitve«, ki so jih hoteli gotovi gospodje izvesti marca 1934 in nato z »zaupniki« delegati obdržati izredni občni zbor društva, so zopet razgibale članstvo, ki je odločno nastopilo zlasti v Mariboru za obvarovanje članskih pravic ter z odločnim nastopom preprečilo, da bi se odigrala komedija z občnim zborom proti volji absolutne večine članstva. Odločitev leži sedaj zopet v rokah upravnih oblasti.

V informacijo članom objavljamo danes par interesantnih ugotovitev o položaju v Mariborskem podpornem društvu, da bo imelo jasno sliko, kje smo, kakšne so bile zvezarske obdolžitve ter kako stoji vprašanje društva iz pravnih vidikov.

Veliki župan je razpustil društvo 11. maja 1929. Dne 10. julija 1929 smo vložili priziv, ki še ni rešen. Pač pa smo radi tega vložili pritožbo na Ministrstvo notranjih zadev 17. januarja 1934 in je radi tega Ministrstvo pozvalo Bansko upravo na rešitev. Zato je banska uprava z odlokom od 6. febr. 1934 odredila izredni občni zbor, ki pa je nemogoč, dokler ni rešen priziv proti razpustu. Vse, kar se torej godi sedaj pred rešitvijo priziva, je zato proti društvenim pravilom in proti zakonu o društvih z dne 18. septembra 1931. Mi bomo radi tega vse to osporovali pred upravno in sodno oblastjo.

Kakšni so bili razlogi razpusta?

a) **Nakup hiš** »Ljudskega doma« na Ruški cesti št. 5 in 7. Razvoj časa je ekscentrično dokazal pravilnost postopanja prejšnjega odbora. Sedanjí upravitelj je sam označil vrednost teh hiš v poročilu in računskem zaključku z 1.500.000 Din. Dejansko je vrednost še višja, če upoštevamo, da je ocenil hišo na Aleksandrovi cesti s komaj z Din 278.000, ki je vredna najmanj 500.000 Din. Sorodno Ljubljansko podporno društvo, ki je v takozvanih nacionalnih rokah, je kupilo celo hotel in vodi v njem hotelsko obrt, ki je gotovo bolj riskantna kot stanovanjska hiša. V računskem zaključku sedanjega upravnega odbora znaša letna najemnina hiš povprečno Din 170.000, kar je gotovo lep dohodek. **Stanovanja bodo ravno sedaj v železničarski hiši prišla prav za deložirane železničarje**, ki nimajo kam iti. Omgromne socialne važnosti, če pomislimo, da so deložirani očetje, mož in žena Slovenca, s štirimi šoloobveznimi otroki.

b) **Nalaganje denarja v zavode.** Sedanjí upravni odbor menda ni postal pametnejše, ko je začel nalagati denar v mestno hranilnico, ko je po poročilu »Jutra« o Ljubljanskem podpornem društvu, denar podpornih društev v zavodih, sedaj »zamrznjen«. O mariborski Mestni hranilnici je še posebej znano, da izplačuje malenkostne zneske tedensko na vloge brez izjeme. Ali je bilo torej pametnejše gospodarstvo prejšnjega odbora, če je kupil hiše s krasnimi dohodki in delavskimi stanovanji?

c) **Nalaganje v delavskih zavodih.** Zvezarji so očitno nalaganje v Hranilnem in posojilnem društvu, kjer je Din 712.823. Leta 1929 pa je bilo Din 626.000 in ravno tako odgovarjajoče po številu članov v nacionalni »Jugoslovanski hranilnici«, v klerikalni »Krekovi« in »Ljubljanski kreditni banki« ter v Mestni hranilnici Din 8700. Kako so porastle vloge v Mestni hranilnici, dokazuje bilanca, ki izkazuje v Mestni hranilnici nad Din 3.147.000, a sedanji odbor je začel nalagati še v »Kreditno drugo železničarjev«, kjer vedri tudi

gosp. Tumpej in je tam sedaj vloženi Din 544.185.70. Ravno Hranilno in posojilno društvo delavcev pa še danes redno izplačuje vsem vlagateljem in je imelo preteklo leto kot izjemno dva milijona novih vlog. Ali se je torej upravičeno nalagalo v ta delavski denarni zavod, kateremu zaupa večina članov Podpornega društva še danes, ker je visoko likviden, ali pa je bila pritožba utemeljena?

d) **Potvarjanje računov.** Tudi to so očitali in celo v posebni izdaji »Jugoslovanskega Železničarja«. — Stvar je prišla pred sodišče in je ta proces stal »Jugoslov. Železničarja« preko 40.000 Din. Očitek se je izkazal kot neutemeljen, zlasti tudi glede zneska, ki je bil napačno vpisan na Pragerskem. Radi očitkov zakrivljene revizije, pa so tudi društvo stale okrog 20.000 Din in ne vemo, če jih bodo gg. ovaditelji povrnili iz svojih žepov. Vse kazenske ovadbe proti starim funkcionarjem društva, ki jih je bila cela vrsta, so bile ustavljene.

e) **Predplačila posmrtnine.** Ta sklep so zahtevali obubožani člani železničarji in je občni zbor leta 1925 to **soglasno sprejel.**

f) **Očitek glede narodnosti.** Pri reviziji in preiskavah se je izkazalo, da so vsi zapisniki odborovih sej in občnih zborov pod vodstvom Fišerja in tovarišev slovenski, kot vse poslovanje. Nikdo od vodstva ni bil nikoli kaznovan radi prestopkov v narodnem ali protidržavnem oziru, niti ni bil nihče v preiskavi. Vsi so izpolnjevali naše zakone, plačevali svoje davke in pošteno živeli ter zlasti tudi vsi priznavali odločno **narodno in državno edinstvo.** Zlasti tudi ni bil nihče od vodstva radi napadanja režima ali vlade, zlasti železniškega ministra **suspendiran.** Tudi očitek glede nenarodnosti ali neljalnosti je torej popolnoma neutemeljen. Jungschtzov med odborniki ni bilo.

g) **Nakup instrumentov za železničarsko godbo.** Trdili so, da se je iz Podpornega društva kupovalo instrumente godbe »Železniških delavcev in uslužbencev«. Izkazalo pa se je, da so člani te godbe ob ustanovitvi v vzgledni požrtvovalnosti sami darovali po 200 Din, a Podporno društvo ni dalo niti pare.

h) **Očitek plačanih mest.** Tozadevno je najbolj konstatirati iz računskega zaključka sedanjega upravitelja gosp. Zavadlava številke od leta 1929 do 1933. Leta 1929 so znašali osebni upravni stroški 20.000 Din in 3 odstotna provizija inkasantom 28.000 Din, a že naslednje leto 1930 so znašali osebni stroški 28.000 Din in 3 odstotna provizija 40.000 Din, torej prvo leto komisarijata 20.000 Din več, leta 1931 osebni stroški 35.500 Din in provizija 38.700 Din, torej zopet 25.000 Din več letno kot pod staro upravo, leta 1932 37.500 Din in leta 1933 33.000 Din.

Volitev zaupnikov.

Po društvenih pravilih pripravljala in vodi občni zbor le **vodstvo društva.** To pa more biti le prejšnji odbor, ne pa komisar gosp. Zavadlav, ker tega ni v nobenih statutih in v nobenem zakonu. Vse to poslovanje bo najmanje upravno sodišče gladko razveljavilo, če ne bo storila že tega banska uprava, ki ima gotovo tudi dobre upravne juriste. Občni zbor predstavljajo **zaupniki**, a udeležiti se sme občnega zbora **vsak član.** Naravno, da morajo imeti vsi člani možnost izvolitve teh zaupnikov.

Po § 19 bi morali dobiti zaupniki in to že prejšnji, ne od Zavadlava imenovani, ampak izvoljeni, šest tednov pred občnim zborom dnevni red od vodstva. Na to bi morali sklicati skupinski zbor in podati od vodstva prejeto letno poročilo. Vse to se ni zgodilo in je zato neveljavno.

Po § 19 skliče izredni občni zbor načelnik, seve le izvoljeni. Po § 18 določa vodstvo društva obseg skupin po številu članov, t. j. doslej 100 članov na enega zaupnika, ki ga voli vsaka skupina iz svoje srede. Ta zaupnik varuje koristi članstva in ga zastopa na občnem zboru. **O spremembi pravil** pa sklepa po § 20 občni zbor, na katerem mora biti zastopanih dve tretjini članov in morata dve tretjini zastopanih glasovati za predlog. Ako ta občni zbor ni sklepčen, skliče vodstvo društva uro kasneje drugi občni zbor, ki je sklepčen brez ozira na število zastopanih članov. Vse to torej lahko vrši edino društvo, ki ni razpuščeno, po svojem legalnem vodstvu, t. j. po odboru, ki šteje poleg načelnika še 22 članov.

Društveni zakon.

Poslovanje društva ureja Zakon o društvih, shodih in posvetih z dne 18. septembra 1931 in deloma zakon o zaščiti države.

Po § 8 tega zakona pošilja upravna oblast, tukaj policija, na vsako društveno skupščino predstavnik, ki je dolžan preprečiti nezakonito ali nepravilno poslovanje, po potrebi pa tudi skupščino razpustiti. Po § 10 tega zakona pa sme upravna oblast sklepe društva, ki se protivijo pravilom ali zakonu, ustaviti. Ker je upravni oblasti sedaj že znano, da se sestanki skupin za volitev zaupnikov niso pravilno sklicali in ni bila omogočena članstvu vsled tega volitev zaupnikov in vsled tega izvrševanje društvenih pravic, sodelovanja pri občnem zboru, mora upravna oblast tozadevne sklepe in nepravilno poslovanje dosedanjega komisarijata po §§ 8 in 10 Zak. o društvih preprečiti in ustaviti.

Gibanje članstva.

Pod vodstvom prejšnjega odbora je bil stalež članstva sledeči:

leta 1924	9.181 članov,
leta 1925	11.196 članov,
leta 1926	12.021 članov,
leta 1927	12.224 članov,
leta 1928 do razpusta	12.717 članov.

Od razpusta naprej leta 1929 pa je članstvo padalo in sicer od 12.632 na 11.145 ter bo padalo še naprej, dokler ne bo poslovanje društva zopet prišlo v normalne razmere, kar je mogoče le z definitivno rešitvijo leta 1929 vložene pritožbe ter povrnitvijo društvene uprave zadnjemu pravilno izvoljenemu odboru, ki bo zamogel ukreniti vse potrebno za sklicanje občnega zbora.

Mednarodni pregled

Francoski železničarji pred borbo.

Sedanja francoska vlada je izdala dve zakonski uredbi, s katerima je pooblastila železniške družbe, da zamorecijo znižati plače in poslabšati pokojninske predpise. Uprave so se takoj poslužile te uredbe in so z 20. aprilom znižale prejemke za 5 do 10 odstotkov, enako so reducirale premije in kilometražo. Znižanje znaša letno pri vodniku od 530 do 600 frankov, pri vlakovodji od 610 do 710 frankov, pri strojevodji od 720 do 840 frankov.

Poleg tega se bavi vlada z izdelavo novega načrta o organizaciji cestnega in železniškega prometa ter bo opustila veliko število postaj in stranskih prog, ki so vsled avtobusnega prometa nerentabilne. Grozi nevarnost velike redukcije osovja.

S temi ukrepi je zadostila francoska vlada zahtevam veleindustrije in kapitala, od katerega je odvisna ter skuša odvzeti delavstvu pravice, ki si jih je to priborilo tekem 15 let. Delavstvo je na te ukrepe odgovorilo z akcijo za združenje vseh delavskih sil in se pripravljala na odločno borbo, ki naj enkrat za vselej prepreči naklepe velekapitala.

Uspela stavka grških železničarjev.

Dne 28. IV. 1934 je nad 10.000 grških železničarjev izvedlo 24urno protestno stavko, s katero je protestiralo proti načrtu železniškega ministrstva, ki je hotelo podživiti doslej privatne bolniške in pokojninske fonde osovja. Stavka je bila obenem protest proti postopanju direktij in ministrstva, ki je mesece in mesece zavlačevalo rešitev važnih vprašanj, kot prilagoditve indeksa sedanjim draginskim razmeram, zboljšanja plač delavstvu, zgradbe kolonij itd. Stavka je popolnoma uspela ter je vlada obljubila, da bo opustila namero pod-

zavljenja privatnih fondov ter da bo nujno rešila vprašanje železničarjev.

Boj proti korupciji na Češkem.

Leta 1926 je bila pod tedanjim žel. ministrom Bechynejem odkrita korupcijska afera pri železniški direkciji Brno, kjer so višji uradniki jemali velike podkupnine od tvrdk, ki so dobavljale železniške prage. Uvedena je bila stroga preiskava; ko pa je žel. minister Bechyne odstopil, so romali vsi akti v arhiv po višjem nalogu. Podkupovanje se je vršilo še v večjem obsegu naprej, ker so dobili uradniki korajžjo, ko so videli, da uživajo pri še višjih krogih zaščito. To se je vršilo za časa meščanske koalicije.

Ko je postal sedaj socialni demokrat Bechyne zopet železniški minister, je odredil ponovno preiskavo cele afere in je bilo doslej aretiranih 22 višjih uradnikov pri direkcijah in 2 višja uradnika pri ministrstvu. Pri poednih aretiranih so pri preiskavi našli hranilne knjižice za več 100.000 Kč. Doslej je ugotovljeno, da je bilo dobavljenih za nad 1 milijardo čeških kron slabih prago ter so znašale podkupnine preko sto milijonov čeških kron.

V Avstriji osnovan strokovni pokret po ukazu od zgoraj.

Po neuspelem februarjem boju je avstrijsko delavstvo izgubilo svoje organizacije, ki jih je izgradilo in spopolnilo v 50 letnem neumornem delu. Podjetniki so dano priliko izkoristili in so čez noč znižali plače za 15, 20, da celo za 40 odstotkov, neprijetne delavce so zmetali na cesto, v prvi vrsti vse obratne zaupnike, katerih zaščito je ukinila vlada z zasilno odredbo.

Istočasno, ko je vlada razpustila strokovne organizacije in zaplenila njih premoženje, so fašisti bahavo razglasili, kako bodo v najkrajšem času ustvarili novo, daleko boljše enotno delavsko organizacijo, potom katere bodo delavci in nameščenci zastopali svoje interese.

In res je vlada že 2. marca izdala odredbo o ustanovitvi strokovne zveze delavcev in nameščencev. Tekst te uredbe se začne s sledečimi besedami: »Da se v duhu krščanstva, socialne pravičnosti in ljubezni do domovine zagaranira delavstvu možnost zastopanja njihovih interesov, se odreja:

.....«
Eden nadaljnjih paragrafov pa že predvideva, da se javni nameščenci, uslužbenici zveznih železnic, gozdarski nastavljenici in še nekaj drugih kategorij, ne smejo organizirati.

Glavne direktive, ki jih je dala vlada, za delovanje te vladne in edino dovoljene strokovne zveze, so:

»Strokovna zveza mora delovati v krščanskem in domoljubnem duhu ter se mora izogibati vsakega političnega udeleževanja. Podrejena je nadzorstvu ministra socialne politike, ki predpiše prva pravila te zveze, katera se smejo v bodoče spremeniti le s privoljenjem ministra.

Predsednika in centralni odbor zveze imenuje minister, funkcionarje podružnic pa predsednik zveze, vendar mora to imenovanje potrditi še minister.

Minister socialne politike lahko anulira sklepe odbora, če smatra, da so prekoračili določen jim delokrog.

Članstvo je prostovoljno in ne obvezno, a odbor ima pravico odkloniti sprejem, če je bil prijavljeni kaznovan radi protidržavnega, odnosno protirežimskega delovanja, odnosno, če obstoja sum, da se je prijavil za to, da bi v tej zvezi izvajal razredno, odnosno politično agitacijo.

Vse premoženje razpuščenih organizacij preide v last te nove strokovne zveze.

Res »srečni« bodo avstrijski delavci, ko jim je kar sam minister preskrbel pravila, imenoval odbore in določil delokrog novih organizacij, saj bodo smeli delati v teh organizacijah le to, kar jim bo dovolil minister in avstrijski kapitalist.

Avstrijsko delavstvo se zaveda izredno težkega položaja, v katerem se nahaja ter nadaljuje vsled tega ilegalno borbo proti vsem izkoriščevalcem proletarijata ter odločno odklanja po ministru dekretirano organizacijo.

Redni občni zbor

Splošne delavske gospodarske zadruge »Železničarski dom« r. z. z o. z. v Ljubljani se vrši v nedeljo, dne 17. junija 1934 ob 8. uri zjutraj v zadržinskih prostorih v Ljubljani, Novi trg 2, z naslednjim dnevnim redom:

- odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora;
- poročila načelstva in nadzorstva;
- revizijsko poročilo;
- odobritev bilance;
- razno.

Načelstvo.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!